

de sa llet, y per semblànsa la de cacau, meŀla etc.» i que *AlcM* dóna com a «balear»; igual el menorquí FebrCard. Però és sabut que en contacte amb la palatal *g* sovint es tanca a Mallorca la que hauria de ser *ǰ*. Ja n'hem observat uns quants casos. Altra-
ment a Mallorca es fa poca mantega i el mot hi pot
estar subjecte a influència de la pronúncia d'importa-
tadors. — ⁴ Simonet entenia *manŀiga* o *manŀega* (su-
posant que la *ŀ* portés vocal quesra), mentre que
MzPi. (*Orig.*, 101, n. 2), llegeix *manŀiŀiga* (suposan-
hi vocal fatha). No seria impossible, però la lliçó de
Simonet és la probable, com sigui que el vocalisme
ei (< AI?) només és luso-gallec i leonès, mentre
que el català i fins el castellà suposen *e* primitiva,
inequívoca en català. — ⁵ M-Lübke, *ZRPb.* XLVI,
121, parla d'un sic. *mantiga*; però ha de ser una
confusió momentània, car Traina, Biundi i Mortilla-
ro registren unànimement *manteca*; i això mateix
veiem a l'*AIS* amb referència a una localitat de
l'illa. — ⁶ Només la trobo en el Dicc. Etim. de Ci-
hac; Şaineanu dóna una altra forma, *mantecă*; Tik-
tin, el dicc. més complet, no res; Tudora Şandru,
Rev. Roum. de Ling. x, 1965, 636, posa en dubte
que hagi existit mai. Els més erudits Giuglea i Să-
deanu comencen recordant-nos que no hi podria ser
gens antic perquè la llengua n'hauria fet **mintecă*
o **mintecă*, i només la trobem en un doc. de 1827
(*Rev. Fil. Rom. ŀi Germ.* VII, 136), i em sembla re-
velador que hi vagi acompanyat d'un genèric acla-
ridor: *unt mantecă* ¿Es vol prova més flagrant que
això hi funciona com una espècie de nom propi o
marca de fàbrica? Ara bé, contra les aparences,
aquest detall va ser molt important, perquè just-
ament el gran argument que esgrímia Schuchardt
contra un origen «ibèric» del mot (*ZRPb.* XXXIII,
1900), era l'existència de *mantică* «Schafbutter» en
romanès! No era, doncs, més que una filagarsa im-
palpable. És clar que les idees de Schuchardt sobre
«ibèric», almenys llavors, eren ben nebuloses. —
⁷ «*Manteca*: butiro del latte di pecora: è voce
tutta spagnuola, come è anche lor uso e gusto,
questa specie di cattivo burro, perchè più facile
ad aversi», *Accademici Filopatridi, Vocab. napole-
tano*; «*mantica*: beurre de lait de brebis, beurre de
fromage de brebis», Cihac, *Dict. Étym. Roum.* I,
157. — ⁸ Bertoni (*ZRPb.* XXXVII, 738) havia opinat
que, al contrari, es va propagar a Espanya des de
l'Est, sense afegar altra raó que l'extensió en els
dialectes italians. Rohlf's digué breument que a Ità-
lia no és hispanisme, sinó un antic mot mediterrà-
ni. M-Lübke, però, repetidament (*ZRPb.* XLVI, 121
etc.), que a Itàlia és una importació espanyola. —
⁹ El galant, per ponderar les seves habilitats pasto-
rils, assegura a la serrana «*sé maçar e fazer natas, e
fazer el odrezillo*» (1000b), amb què es deu referir
a la *manteca de vacas* que, com ell mateix ens in-
forma, tenien abundantment les *serranas* del Gua-
darrama (969a). — ¹⁰ Hi ha contradicció entre la re-
dacció alemanya i la italiana: es coneix que no sem-
pre degueren distingir bé en fer l'enquesta. Només

en el punt 736 consta categòricament que *mandeca*
és la pereta i *butirro* el seu contingut. Endemés no
és que això importi molt, perquè fàcilment es podia
passar d'una cosa a l'altra, i en qualsevol dels dos
sentits. — ¹¹ ¿En el Migdia d'Itàlia podria aquest
ser el grec? que atrau l'accent a la penúltima en els
femenins en -η. Però tal mot no sembla existir ni
tan sols en el grec de Calàbria i Apúlia (manca en
l'*EWUG* de Rohlf's), i d'altra banda llavors espera-
ríem formes romàniques en -i. Tampoc no podem
pensar en un intermediari aràbic, puix que res
d'això no es troba en les fonts d'aquesta llengua,
com ja objectà Baist (*Festschrift Vollmöller*, 256-7)
a una insinuació de Schuchardt en aquest sentit. —
¹² El basc de Zaraitze *mandika* 'estómac, pap del
bestiar, tripes de l'ovella' (que és *pantika* al Roncal),
té un equivalent Zaraitze *mandikaki* 'grosura, carn
de ventre'. En definitiva prové evidentment de
PANTÍCEM 'panxa', puix que P-> m. és normal en
basc, però seria molt inversemblant suposar que
mantega sortís d'una forma ibèrica anàloga a aquest
l'latinisme basc: és clar que deu ser una mera coin-
cidència. — ¹³ No es troba confirmat en els lèxics
més accessibles (Cappeller, Uhlenbeck, Thumb-Hau-
schild, Whitney, *The Roots of the Skr. Language*,
p. 117), tampoc en les obres bàsiques i completes
(Monier-Williams, 787b; Pok., *IEW*, 732; Mayr-
hofer). — ¹⁴ Puşcariu (*Dacorom.* III, 1922, 378ss.)
va afirmar, al contrari, que les llengües eslaves hau-
rien pres el mot del romanès, en el qual vindria
d'un *SUBMANTANA, derivat de MANTUM en el sentit
de 'pel·lícula que cobreix la llet' (o sigui repre-
nent la idea Rosal-MzPi.); però l'eslavisme del mot no
ofereix dubte (Pok., 732.25), i un lingüista romanès
ben preparat i més modern, Rosetti, ha reprès la
tesi de la procedència eslava en un detingut estudi
Grai ŀi Suflet v, 158-72); no sé si en Puşcariu in-
fluïren tendències de preparació i posició, però de
tota manera no és possible fer-li cas, no sols per la
gran extensió del mot en les llengües eslaves, sinó
a causa de l'estrany valor que aquí hauria de tenir
el prefix SUB-. La s-, en tot cas, no hi fa gran dife-
rència en indoeuropeu, car és el cas repetidíssim
de l'alternança m-/sm-. — ¹⁵ No se m'escapa que al-
guns lingüistes han dubtat si en aqueixos mots in-
doeuropeus l'arrel no seria més aviat de la forma
METH- que MENTH-: sembla el que pensa Reichelt,
i potser era també la idea del lexicòleg sanscritista
Wüst en enllaçar el scr. *matyām* i *matiyām* n. 'eina
de pegar o batre' no ben identificada (Atharvaveda)
amb el letó *matara* 'vara, llata', i *matigi* 'certa perxa
de l'arada' i d'altra banda ll. *matte(ol)a*, però no
amb *ma(n)th* 'debatre' (Mayrhofer, *Altind. Et. Wb.*
II, 566 no es mostra convençut per aquest punt de
vista). Les formes indoitàliques citades no semblen
d'acord amb aquesta posició, i al capdavant, fos ra-
dical o d'origen temàtic la -N- en els orígens remots,
més tard estaria incorporada a l'arrel i així no s'opo-
saria a un MANTH- sorotàptic. — ¹⁶ Uhlenbeck no
creu que hi hagi res en cèltic, car l'irl. *moth* 'penis'